

Csonkafülű denevér (*Myotis emarginatus*) előfordulása Gemencen
The occurrence of Geoffroy's bat (*Myotis emarginatus*) in the Gemenc forest

GÖRFÖL TAMÁS¹ & DOMBI IMRE²

¹Tolna Megyei Természetvédelmi Alapítvány, H-7100 Szekszárd, Szent István tér 10., E-mail: gorf@tmta.hu

²Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság, Tolna Megyei Természetvédelmi Alapítvány, E-mail: imreka@freemail.hu

ABSTRACT: The 16th bat species of the Gemenc forest is reported. The subadult female specimen was caught on the 21st of July 2007 at Cserta-Duna, one of the backwaters in the Danube floodplain. Based on this record, a nursery colony is expected in the area, but we cannot rule out the possibility that it was a vagrant or migrant specimen.

Kulcsszavak: Gemenc, Cserta-Duna, csonkafülű denevér, *Myotis emarginatus*, faunisztika

Bevezetés

A csonkafülű denevér Európa nyugati partjaitól Kis-Ázsia tengerparti részein és a Közel-Keleten keresztül Afganisztánig fordul elő. Európai elterjedésének északi határa Belgium, illetve Hollandia és Lengyelország déli része. Németországnak csak a nyugati és délkeleti részén találták meg. Észak-Afrikában eddig Marokkóból, Algériából és Tunéziából jelezték előfordulását (DIETZ et al. 2007). Magyarországon fokozottan védett, ritka. Főleg középhegységeinkben elterjedt, de az Alföld keleti peremén is számos épületlakó kolóniája ismert (BIHARI & BOLDOGH 2007).

Több mint tíz éve folyik az Alsó-Duna-völgy denevérfaunájának feltárása. A vizsgálatok eredményeként Gemencből és peremterületeiről 13 denevérfaj előfordulása lett leközölve 2005-ig (DOMBI 1997, 2001, 2003, 2005). 2007-ig további két faj jelenlétét sikerült bizonyítanunk: előfordul a szoprán törpedenevér (*Pipistrellus pygmaeus*), melyet csak néhány éve különítettek el a közönséges törpedenevértől (*P. pipistrellus*); valamint detektoros felmérés során előkerült Bajáról a fehérszélű törpedenevér (*P. kuhlii*). 2007 végéig összesen 160 alkalommal hálózunk Gemencen és a hálózások során 7339 denevért fogtunk be.

A Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság támogatásával végzett rendszeres felmérő munka keretében három mintaterületen vizsgáljuk a nemzeti park védett területén élő denevérállományt.

Anyag és módszer

A három mintavételi hely közül az egyik a Cserta-Duna, mely egy 30-60 méter széles, 1-2 m medermélységű és kb. 4 km hosszúságú, lefűződött egykori Dunameder. A holtág Vén-Duna felőli végétől 1150 méterre található egy több méter magas áttöltés (CS31D2, 46°11'45.9"N 18°53'04.6"E, tszf.: 96 m), amin egy betonút vezet be a belső területekre.

1. ábra. A Cserta-Duna elhelyezkedése
Figure 1. The location of Cserta-Duna

A környéken nagyrészt nemesnyárasok (*Populus x. euramericana*) és nemesfűzesek (*Salix sp.*) vannak, valamint kisebb kiterjedésben fehér nyárasok (*Senecio sarracenici-Populetum albae*) és tölgy-köris-szil ligeterdők (*Fraxino pannonicae-Ulmetum*) is megtalálhatóak.

A monitoring vizsgálatok során standard hálóállásokat alkalmazunk: két Ecotone denevérhálót (12x3 m, 75/2) feszítünk ki a betonút két oldalán. A denevérek itt a fák és bokrok miatt egy kb. 6-8 méter széles „folyosón” kénytelenek közlekedni, így nagy eséllyel lehet őket hálóval megfogni.

Eredmények

2007. július 21-én 23:16-kor fogtunk egy subadult nőtény csonkafülű denevért (3. ábra). Alkarjának hosszúsága 36,9 mm, tömege 7,2 g volt. További 9 faj 303 példányát fogtuk meg azon az éjszakán: közönséges késeidenevér (*Eptesicus serotinus*) – 3 pld., durvavitorlájú törpedenevér (*Pipistrellus nathusii*) – 10 pld., szoprán törpedenevér (*P. pygmaeus*) – 192 pld., szőröskarú koraidenevér (*Nyctalus leisleri*) – 9 pld., rőt koraidenevér (*N. noctula*) – 44 pld., nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*) – 1 pld., Brandt-denevér (*Myotis brandtii*) – 1 pld., tavi denevér (*M. dasycneme*) – 13 pld., vízi denevér (*M. daubentonii*) – 30 pld.

2. ábra. Cserta-Duna
Figure 2. Cserta-Duna

3. ábra. A Cserta-Dunánál fogott csonkafülű denevér (*Myotis emarginatus*)
Figure 3. The Geoffroy's bat (*Myotis emarginatus*) captured at Cserta-Duna

Értékelés

A csonkafülű denevér a gemenci denevérfauna 16. tagja. HUTTERER et al. (2005) nem, vagy csak alkalmi vonulóként tartják számon a fajt. Többnyire 1-40 km közötti távolságok megtételét észlelték, gyűrűzéssel bizonyított maximális vándorlása 105 km. Barlangokban, bányákban telet (BIHARI & BOLDOGH 2007, DIETZ et al. 2007), ezért valószínű, hogy az észlelt állat a Mecsekben vészeli át a hideg évszakot. Legközelebbi ismert előfordulása is a mintegy 50 km-re lévő Mecsekben található (SZATYOR 2006). Véleményünk szerint kicsi az esély arra, hogy Gemenc a faj vonulási útvonalába essen, mert a keletre fekvő Duna-Tisza közti területek nem igazán alkalmasak a megtelepedésére. Dráva menti tapasztalataink és északi-középhegységi példák (BOLDOGH levélbeli közlés) azt támasztják alá, hogy a csonkafülű denevér kolóniák akár már július második felében felbomolhatnak. A fentiek alapján nem zárható ki, hogy egy vonuló vagy kóborló egyedlet fogtunk, de a korai időpont és az állat életkora valószínűsíti, hogy kölykező kolónia található a területen.

Köszönetnyilvánítás

Köszönjük Komjáthi Gergely és Szűcs Erzsébet Eszter segítségét, illetve a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság és a Tolna Megyei Természetvédelmi Alapítvány támogatását.

Irodalom

- BIHARI, Z. & BOLDOGH, S. 2007. Csonkafülű denevér – *Myotis emarginatus* (GEOFFROY, 1806). Pp. 117-118, in Magyarország emlőseinek atlasza (BIHARI, Z., CSORBA, G. & HELTAI, M. eds.). Kossuth Kiadó, Budapest, 360 pp.
- DIETZ, C., HELVERSEN, O. VON & NILL, D. 2007. Wimperfledermaus – *Myotis emarginatus*. Pp. 252-246, in Handbuch der Fledermäuse Europas und Nordwestafrikas – Biologie, Kennzeichen, Gefährdung. Franckh-Kosmos Verlag, Stuttgart, 400 pp.
- DOMBI, I. 1997. A Duna-ártér denevérélőhelyi és denevérfaunisztikai vizsgálata 1995-1997. Pp. 44-48, in Az I. Magyar Denevérvédelmi Konferencia (Sarród, 1997. november 29.) kiadványa (MOLNÁR, V., MOLNÁR, Z. & DOBROSI, D. eds.). Magyar Denevérkutatók Baráti Köre, Budapest, 69 pp.
- DOMBI, I. 2001. Gemenc és Béda-Karapanca tájegységek denevér (*Chiroptera*) faunájának vizsgálata. Szakdolgozat. Nyugat-Magyarországi Egyetem, Sopron, 71 pp.
- DOMBI, I. 2003. Denevérfaunisztikai kutatás az Alsó-Dunavölgyben. Pp. 133-142, in Élet a Duna-ártéren – természetvédelemről sokszemközt című tudományos tanácskozás (Érsekcsanád, 2003. október 17-19.) összefoglaló kötete (SOMOGYVÁRI, O. ed.). DDNPI, BITE, Pécs, 266 pp.
- DOMBI, I. 2005. Gemenc és Béda-Karapanca tájegységek területén végzett denevérfaunisztikai kutatás eddigi eredményeiről 1997-1999. Pp. 30-36, in A II. Magyar Denevérvédelmi Konferencia (Szabadkígyós, 1999. december 4.), a

- III. Magyar Denevérvédelmi Konferencia (Tokaj, 2001. december 1.) és a IV. Magyar Denevérvédelmi Konferencia (Szögliget, 2003. november 22-23.) kiadványa (MOLNÁR, V., ORBÁN, É. & MOLNÁR, Z. eds.). Magyar Denevérkutatók Baráti Köre, Budapest, 157 pp.
- HUTTERER, R., IVANOVA, T., MEYER-CORDS, C. & RODRIGUES, L. 2005. Pp. 84-85, in Bat migrations in Europe – A review of banding data and literature. Bundesamt für Naturschutz, Bonn, 180 pp.
- SZATYOR, M. 2006. A Mecsek hegység kisémlős faunája (*Micromammalia: Insectivora, Chiroptera, Rodentia*). – In: FAZEKAS, I. (ed.): A Mecsek állatvilága 1. – Folia comloensis. 15: 361-376.